

MAA- JA METSÄTALOUSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 5/2006 vp

Hallituksen esitys laiksi tilatukijärjestelmän täytäntöönpanosta annetun lain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 25 päivänä huhtikuuta 2006 lähettänyt maa- ja metsätalousvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen tilatukijärjestelmän täytäntöönpanosta annetun lain muuttamisesta (HE 37/2006 vp).

Lausunto

Eduskunnan päätöksen mukaisesti perustuslakivaliokunta on antanut asiasta lausunnon (PeVL 20/2006 vp), joka on otettu tämän mietinnön liitteeksi.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitussihteeri Outi Kostama ja ylitarkastaja Aune Kurki, maa- ja metsätalousministeriö
- lainsäädäntöneuvos Eija Siitari-Vanne, oikeusministeriö
- budjettineuvos Kati Suihkonen, valtiovarainministeriö
- tutkimuspäällikkö Johan Åberg, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto ry
- tuoteryhmäpäällikkö Sari Peltonen, ProAgria Maaseutukeskusten liitto
- puheenjohtaja Pauli Pethman, Yksityiset maaseutuneuvojat ry.

Lisäksi kirjallisen lausunnon on antanut
— Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC

HALLITUKSEN ESITYS

Tilatukijärjestelmän täytäntöönpanosta annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että lakiin otetaan säännökset tilaneuvontajärjestelmästä, sokeri uudistuksen kansallisesta toteuttamistavasta, lakisääteisten hoitovaatimusten valvonnasta sekä tukioikeuksien siirrosta eräissä sukupolvenvaihdostilanteissa. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi vuoden 2007 alusta käyttöön otettavan tilaneuvontajärjestelmän perusteista. Tilaneuvontajärjestelmä on osa vuonna 2003 hyväksyttyä yhteisen maatalouspolitiikan uudistusta.

Tilaneuvontaa antaisivat maa- ja metsätalousministeriön hyväksymät neuvontajärjestöt ja yksittäiset neuvojat, jotka merkittäisiin perustettavaan neuvontarekisteriin. Tilaneuvontajärjestelmän perustaminen on jäsenvaltiolle pakollista, mutta neuvontaan osallistuminen on ensi vaiheessa viljelijöille vapaaehtoista. Viljelijät voisivat saada valtion varoista tukea tilaneuvontaa varten.

Euroopan unioni pääsi poliittiseen sopimukseen sokerin yhteisen markkinajärjestelyn laajasta uudistuksesta syksyllä 2005. Tällöin päätettiin yhteisössä tuotetun sokerin tukihinnan as-

teittäisestä alentamisesta. Sokerin markkinatuen alenemisen vuoksi otetaan käyttöön viljelijöille maksettava tulotuki, jonka taso nousee markkinatukien asteittaisen alenemisen myötä. Sokerin hintaa alennetaan markkinointivuodesta 2006/2007 alkaen neljän vuoden aikana yhteensä 36 prosenttia. Esityksessä ehdotetaan, että sokerijuurikkaan hinnanalennuksen korvaus ja siirtymäkauden lisäkorvaus maksettai-

siin yhdistelmämallin tilakohtaisena lisäosana viiteajanjaksolla sokerijuurikasta viljelleille tiloille. Sokerijuurikkaan tilakohtaisen lisäosan muodostamisen perusteena olisi pääsääntöisesti voimassa olevan perustoimitusoikeuden mukainen A- ja B-kiintiösokerin määrä markkinointivuonna 2005/2006.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Valiokunta toteaa, että esityksen tavoitteena on muun ohella toteuttaa tilatukiasetuksen ((EY) N:o 1782/2003) edellyttämä neuvontajärjestelmä toimivalla ja hallinnollisesti yksinkertaisella tavalla. Neuvontaa tulee ensisijaisesti antaa tilatukiasetuksessa tarkoitetuista täydentävistä ehdoista, joiden noudattaminen on EU-tukien saamisen ehtona. Koska täydentävien ehtojen noudattamisella on vaikutusta tukien myöntämiseen, annettavalla neuvonnalla on viljelijöille suuri merkitys.

Tilatukiasetuksen johdanto-osan kohdassa 8 Euroopan unionin neuvosto on todennut, että neuvontajärjestelmän olisi lisättävä viljelijöiden tietämystä materiaaliveirroista ja maatalan toiminnoista, joita koskevat ympäristöön, elintarvikkeiden turvallisuuteen sekä eläinten terveyteen ja hyvinvointiin liittyvät vaatimukset. Samalla on myös todettu, ettei järjestelmän kuitenkaan mitenkään tule vaikuttaa viljelijöiden velvollisuuksiin ja vastuuseen noudattaa näitä vaatimuksia. Tilaneuvontajärjestelmän tarkoituksena ei siten ole lisätä viljelijöille asetettavia vaatimuksia, vaan ainoastaan auttaa viljelijöitä saamaan työssään tarvitsemaansa tietoa. Neuvontaan osallistuminen on viljelijöille täysin vapaaehtoista.

Esityksen perusteluista käy ilmi, että tilaneuvontajärjestelmän valmistelun yhteydessä on arvioitu neuvontaseteleiden käyttöön perustuvaa, neuvontaorganisaatioiden kilpailuttamiseen perustuvaa sekä nyt ehdotettavaa mallia, jossa kaikki hyväksytyt neuvontaorganisaatiot ja yk-

sittäiset neuvojat voivat tarjota neuvontapalvelujaan. Nyt ehdotetussa mallissa viljelijälle maksetaan neuvontaa varten tukea, mikä on hallinnollisesti yksinkertaisempaa kuin neuvontaseteleiden käyttö. Tämän mallin katsottiin olevan muutoinkin yksinkertainen soveltaa niin viljelijöiden kuin hallinnonkin kannalta.

Valiokunnalle toimitetussa selvityksessä on todettu, että nykyistä neuvontajärjestelmää voidaan helposti kehittää niin, että se palvelee uuden tilaneuvontajärjestelmän tarpeita. Neuvonta antaa jo nyt muun muassa viljelysuunnitteluun, ravinnelaskentaan sekä ruokintasuosituksiin liittyviä palveluita ja ohjelmia. Viime vuosina palveluihin on lisätty tuotannon ympäristövaikutusten tarkastelua sekä eläinten hyvinvoinnin ja tuotanto-olojen mittauksia. Neuvonta perustuu pääosin tilakäynneillä annettaviin palveluihin.

Valiokunnalle toimitetussa selvityksessä on painotettu sitä, että tilaneuvonta on komission ottaman kannan mukaisesti toteutettava ensisijaisesti tilakäynnein. Hallinnon ei ole mahdollista tarjota riittävästi nyt tarkoitettua neuvontapalvelua. Viitaten lisäksi jo edellä esitettyyn valiokunta katsookin, että tilaneuvontajärjestelmän perustaminen nyt ehdotetulla tavalla siten, että tilaneuvontaa antaisivat neuvontajärjestöt ja yksittäiset neuvojat, on tarkoituksenmukaista. Valiokunta korostaa kuitenkin sitä, että tilaneuvonta ei saa vähentää tai muuttaa viranomaisten hallintolain mukaista neuvontavelvollisuutta, eikä tilaneuvonta saa lisätä viljelijöiden vastuuta tai velvollisuutta noudattaa heitä koskevia säännöksiä. Valiokunta pitääkin erittäin tärkeänä sitä,

että neuvonta ei saa olla millään tavoin rinnastettavissa valvontaan, vaan sen avulla tulee vain lisätä neuvontaa haluavien viljelijöiden tietoisuutta täydentävistä ehdoista.

Valiokunnalle toimitetussa selvityksessä on tuotu esiin, että jos viljelijä ei halua nyt ehdotettua tilaneuvontaa, hän voi edelleen, kuten nykyisinkin, saada neuvoja virkamiehiltä hallintolain (434/2003) 8 §:n mukaisesti. Tavoitteena tulee olla, että neuvonnan kautta viljelijä voi toiminnassaan varmistua tekevänsä asiat säännösten mukaisesti ja välttyä siten muun muassa tahattomien virheiden aiheuttamilta seuraamuksilta.

Valiokunta toteaa, että esityksessä ehdotetaan lain 7 §:ään lisättäväksi uusi 2 momentti, jossa muun ohella ehdotetaan säädettäväksi tahoista, jotka valvovat tilatukiasetuksen liitteessä III tarkoitettujen lakisääteisten hoitovaatimusten noudattamista. Näitä tahoja olisivat Elintarviketurvallisuusvirasto, työvoima- ja elinkeinokeskukset, kunnaneläinlääkärit, lääninhallitukset ja lääninhallitusten määräämät virkaeläinlääkärit. Tähän liittyen valiokunta toteaa, että se on mietinnössään hallituksen esityksestä Elintarviketurvallisuusviraston perustamisen edellyttämistä muutoksista eräisiin lakeihin (MmVM 2/2006 vp — HE 203/2005 vp) kiinnittänyt huomiota kunnaneläinlääkäreiden asemaan valvonnassa. Kunnaneläinlääkärit kokevat itsensä esteellisiksi valvoessaan omia asiakkaitaan. Kun voimassa olevan eläinlääkintähuoltolain (685/1990) 9 §:ssä säädetään kunnan eläinlääkärin virasta, valiokunta on pitänyt tarpeellisena, että kysymys kunnaneläinlääkäreiden esteellisyydestä tulee ottaa tarkasteltavaksi käynnissä olevan eläinlääkintähuollon kokonaisuudistuksen yhteydessä.

Lakiin lisättäväksi ehdotetusta 7 §:n 2 momentista käy myös ilmi, että valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkentavia säännöksiä muun muassa valvonnasta ja valvonnassa noudatettavasta menettelystä. Lakisääteisten hoitovaatimusten noudattaminen on suorien tukien, ympäristötukien, luonnonhaittakorvauksen ja eläinten hyvinvointituen saamisen ehtona. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että

vuoden 2007 alusta täydentävät ehdot koskevat myös EU:n osarahoitteisia pinta-alatukia, jolloin täydentävien ehtojen valvonnan merkitys kasvaa nykyisestään. Valiokunta pitääkin erittäin tärkeänä, että lakisääteisten hoitovaatimusten valvonta suoritetaan muun tilavalvonnan yhteydessä, jotta valvontakäyntien määrä tiloilla ei lisäänty.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä jäljempänä esitettävien muutosehdotuksin.

Yksityiskohtaiset perustelut

18 a §. Perustuslakivaliokunnan lausunnosta käy ilmi, että ehdotettuun lakiin on lisättävä nimellinen säännös siitä, että tilaneuvonta on maksullista. Valiokunta ehdottaa, että säännös lisätään pykälän 1 momenttiin.

18 c §. Jotta yleishallinto-oikeudelliset lait tulisivat perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaisesti sovellettaviksi kattavasti esitettyyn neuvontatoimintaan, valiokunta ehdottaa 1 momenttia täsmennettäväksi.

Perustuslakivaliokunnan lausunnosta käy ilmi, että säännöksiä neuvontajärjestön ja neuvonnan hyväksynnän peruuttamisesta tulee täsmentää. Valiokunta ehdottaa 2 momentin säännöksiä täydennettäväksi perustuslakivaliokunnan lausunnossa esitetyn mukaisesti.

18 d §. Suunniteltaessa neuvontarekisterin käytännön hallinnoinnin järjestämistä on käynyt ilmi, että maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus ja kuntien maaseutuelinkeinoviranomaiset ovat tahoja, joilla tulee olla oikeus käyttää neuvontarekisteriä tallettamalla ja muuttamalla rekisterin tietoja. Sen sijaan Elintarviketurvallisuusvirasto ja työvoima- ja elinkeinokeskusten maaseutuosastot tarvitsevat vain oikeuden saada rekisteristä tietoja teknisen käyttöyhteyden avulla. Valiokunta ehdottaakin 2 momenttia muutettavaksi edellä todetun käyttötar-

peen mukaisesti. Lisäksi valiokunta ehdottaa momenttiin lisättäväksi säännöksen siitä, että tietoja luovutettaessa luovutuksensaajan olisi esitettävä selvitys tietojen suojaamisesta.

Perustuslakivaliokunnan lausunnossa on tuotu esiin, että henkilörekisterissä säilytettävien tietojen säilyttämisaikoja koskevan sääntelyn tulee lain tasolla olla kattavaa ja yksityiskohtaista ja että asiaa koskevaa säännöstä on siten syytä täydentää aikamääreellä. Valiokunta toteaa, että valvontojen ja mahdollisten vahingonkorvauskysymysten selvittämisen vuoksi rekisteriin talletetut tiedot tulisi voida säilyttää rekisterissä ai-

nakin 10 vuoden ajan. Valiokunta ehdottaakin pykälän 4 momenttia muutettavaksi siten, että tiedot säilytettäisiin rekisterissä 10 vuoden ajan sen kalenterivuoden päättymisestä, jona neuvontaa on annettu.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella maa- ja metsätalousvaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muutettuna (Valiokunnan muutosehdotukset).

Valiokunnan muutosehdotukset

Laki

tilatukijärjestelmän täytäntöönpanosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan tilatukijärjestelmän täytäntöönpanosta 15 päivänä heinäkuuta 2005 annetun lain (557/2005) 2 §:n 5 ja 6 kohta, 3 §:n 2 ja 3 momentti, 10 §:n 3 momentti, 11 § sekä 19 §:n 1 momentti, sekä

lisätään 2 §:ään uusi 7—10 kohta, 7 §:ään uusi 2 momentti ja lakiin uusi 4 a luku seuraavasti:

2, 3, 7, 10 ja 11 §
(Kuten HE)

(2 mom. kuten HE)

4 a luku

18 b §
(Kuten HE)

Tilaneuvontajärjestelmä

18 c §

18 a §

Neuvojen hyväksyminen ja kelpoisuusehdot

Tilaneuvontajärjestelmä

Tilatukiasetuksen 13 artiklassa tarkoitettua maatalousmaata ja tilanhoitoa koskevaa neuvontaa viljelijöille antavat maa- ja metsätalousministeriön hyväksymät järjestöt ja neuvot. *Tilaneuvonta on maksullista.*

Neuvontajärjestöjen ja neuvojen hyväksymistä haetaan kirjallisesti maa- ja metsätalousministeriöltä, joka päättää hyväksymisestä enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Hyväksymisen edellytyksenä on, että neuvontajärjestöllä ja neuvojalla on tehtävänsä laatuun ja laajuuteen nähden riittävä asiantuntemus. Neuvontajärjestöjen ja neuvojen tulee lisäksi täyttää 3 ja 4 mo-

mentissa säädetyt vaatimukset. Neuvojat toimivat virkavastuulla. *Lisäksi toiminnassa sovelletaan kielilain (423/2003), saamen kielilain (1086/2003), viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain sekä hallintolain (434/2003) säännöksiä.* Maa- ja metsätalousministeriön on kuultava Elintarviketurvallisuusvirastoa ennen sellaisen neuvontajärjestön tai neuvojan hyväksymistä, joka antaa neuvontaa eläinten tunnistuksesta ja rekisteröinnistä, kasvinsuojeluaineista, elintarvikkeista, rehuista tai eläinten hyvinvoinnista ja eläintaudeista ilmoittamisesta.

Maa- ja metsätalousministeriö voi peruuttaa hyväksymisen, *jollei neuvontajärjestö tai neuvoja täytä hyväksymisen edellytyksiä tai jollei tämän muutoin voida katsoa olevan soveltuva tehtäväänsä virheellisen menettelynsä tai laiminlyöntinsä vakavuuden tai toistuvuuden vuoksi.* Maa- ja metsätalousministeriön on ennen hyväksymisen peruuttamista annettava neuvontajärjestölle tai neuvojalle kirjallinen huomautus sekä kuultava tätä.

(3—5 mom. kuten HE)

18 d §

Neuvontarekisteri

(1 mom. kuten HE)

(Poist.) Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksella (poist.) ja kuntien maaseutuelinkeinoviranomaisilla on rekisterinpitäjän ohella oikeus käyttää rekisteriä. Elintarviketurvallisuusvirastolla ja työvoima- ja elinkeinokeskusten maaseutuosastoilla on oikeus saada tietoja rekisteristä teknisen käyttöyhteyden avulla. Ennen tietojen luovuttamista teknisen käyttöyhteyden avulla on tietoja pyytävän esitettävä selvitys tietojen suojaamisesta.

(3 mom. kuten HE)

Tiedot säilytetään rekisterissä 10 vuoden ajan sen kalenterivuoden päättymisestä, jona neuvontaa on annettu.

19 §

(Kuten HE)

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

Helsingissä 6 päivänä kesäkuuta 2006

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Eero Lämsä /kesk
vpj. Harry Wallin /sd
jäs. Nils-Anders Granvik /r
Pertti Hemmilä /kok
Matti Kauppila /vas
Esko Kiviranta /kesk
Katri Komi /kesk
Lauri Kähkönen /sd

Minna Lintonen /sd
Reijo Paajanen /kok
Sirpa Paatero /sd
Erkki Pulliainen /vihr
Kimmo Tiilikainen /kesk
Lasse Virén /kok
vjäs. Susanna Haapoja /kesk
Klaus Pentti /kesk.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Carl Selenius.